

ADALÉKOK A VÉGREHAJTÁSI JOG FOGALMÁHOZ

PAP PÉTER

ELTE ÁJK
JOGTÖRTÉNETI KUTATÁSOK

A SZERZŐ:
DR. PAP PÉTER
DOKTORANDUSZ
ELTE ÁJK MAGYAR ÁLLAM- ÉS
JOGTÖRTÉNETI TANSZÉK
PETERPAP96@GMAIL.COM

2025. április 28.

A végrehajtási jog fogalma
sosem képezte komoly jogirodalmi viták tárgyát, ugyanakkor azt sem állíthatjuk, hogy teljesen egységes definíciót használtak volna a megjelölésére. Az alábbiakban néhány adalékot szolgáltatunk a fogalommal kapcsolatos megközelítésekről.

Magánjogászok gondolatai

Magánjogászok gondolatai
Az egyént megillető jogként, az alanyi jogok mintájára, illetve azok kapcsán végrehajtási jogosultsággént beszélnek a végrehajtási jogról a századforduló magánjogászai.

„Akinak követelése van, annak javára a) fennáll az adóshoz intézett teljesítési parancs; de ezenfelül b) meg van adva a hitelezőnek az a várománya,

hogy az esetre, ha az adós a maga kötelezettségének eleget nem tenne, a hitelező a bírótól marasztalást és végrehajtást fog követelhetni (hatalmasság) [...]”¹. Szász-Schwarz részleteiben nem fejt ki, hogy a végrehajtást mégis melyik hatalmasság esetébe sorolja be az általa megnevezettek közül, de elmondható, hogy a hatalmaság jellemzői, miszerint „a jog rendeli, hogy valakinek (a hatalmasnak) bizonyos magatartása esetére bizonyos joghatás álljon elő [...]”² a végrehajtási jogra is igazak, ha úgy tekintünk rá, mint egy jogi helyzetre, ahol felek egymással jogviszonyban állnak.

Szladits Károly szerint „a jogerős ítéletben - vagy más végrehajtható közokiratban - biztosított végrehajtási jog a jogosult számára magánjogi igényének az állami kényszer segítségével való érvényesítését teszi lehetővé.”³ Célja pedig a követelés kényszer segítségével való kielégítése.⁴ Ő is megkülönböztet alanyi jogokat, hatalmaságokat. Más jogi helyzetét változtató hatalmaságnak tartja a végrehajthatónak (végrehajtást kérő) jogát a követelés behajtására.⁵ E tekintetben tehát hasonlóan vélekedik Szász-Schwarzhoz.

Eljárásjogászok gondolatai

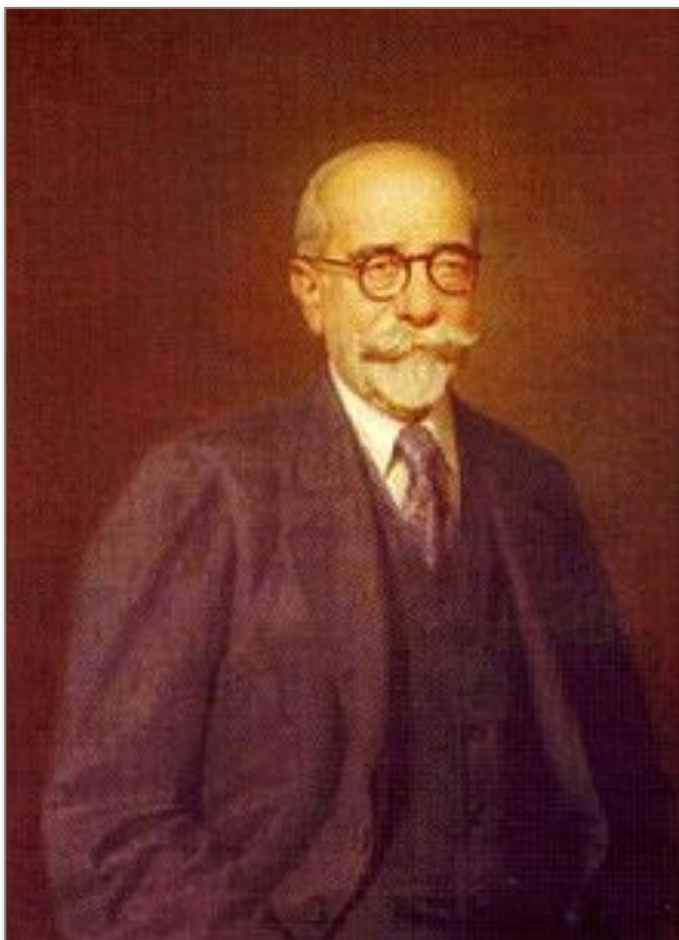
Ha korabeli eljárásjogászok munkáin tekintünk végig, akkor a végrehajtási jog más oldalról való megközelítésével találkozunk. Kiemelendő Magyary Géza meghatározása: „A végrehajtás a jogosítványnak az adósnak jogügylete nélküli, rendszerint hatósági kényszer útján való érvényesítése az adós ellen.”⁶ Ezt ugyanolyan közjogi jogviszonynak tartja, mint amilyen a keresetjog alapján a fél és az állam között fennáll, mert ez is egyfajta jogvédelmi igény.⁷

Egy korábbi művében a per és a végrehajtás elhatárolása során egészen azon megállapításig jut el, hogy „[n]em szabad azonban felednünk, s ez a fentebbiekből is kitűnik, hogy a pernek nincs önálló rendeltetése, hogy a per mindig csak eszköz egy más cél elérésére.”⁸ Ez a cél pedig az, hogy igényünknek végrehajtás útján is érvényt szerezhessünk.

Bacsó Jenő művében⁹ több szempontból is megközelíti a végrehajtási jog, illetve a végrehajtási eljárás fogalmát: „Azt az államhatóságilag szabályozott eljárást, amelyben az állam orgánuma, a bíróság, a jogosított jogát a kötelezettrel szemben kényszereszközök alkalmazásával érvényesíti, tehát a jognak megfelelő állapotot így módon teremti meg, végrehajtási eljárásnak, azoknak a szabályoknak összeségét pedig, melyek ezt az eljárást rendezik, végrehajtási eljárásjognak nevezzük.”¹⁰

Míg Bacsó a végrehajtási jogra külön definíciót expressis verbis nem ad, tartalmilag jól körülírja, amikor úgy fogalmaz, hogy „[a] végrehajtás célja a végrehajtható magánjogának kényszer útján való érvényesítése. Erre szolgál a végrehajtható végrehajtási joga.”¹¹ Ez a jog álláspontja szerint „[...] közjogi jogosítvány a végrehajtási jogvédelemre, vagyis a magánjognak bírói kényszer útján való érvényesítésére [...]”¹² amiből következik, hogy ez az anyagi jogi jogosultnak az adóssal eleve fennálló magánjogi viszonyán túl áll a rendelkezésére.

Fehérváry Jenő külön beszél a polgári végrehajtásról, mint általános fogalomról: „a polgári végrehajtás (executio civilis) a magánjog parancsolta magatartásnak közvetlen vagy

MAGYARY GÉZA

közvetett kikényszerítése államhatalommal. A végrehajtás a magánjogi parancsnak végső közjogi szankciója. *Ultima ratio...*¹³ Ebben azonban a singularis és az universalis végrehajtás is benne van, tehát mind a bírósági végrehajtást, mind a csődeljárást értette alatta a szerző.

A bírósági végrehajtás alatt (executio singularis iudicialis) a polgári végrehajtás bírói ágát érti, „mely egy-egy magánjogi kötelezettség teljesítését vagy legalább a teljesítéshez közvetlenül fűződő jogi érdeket a kötelezett fél egyéb hitelezőinek létezésétől függetlenül valósítja

meg, még pedig soha sem hivatalból, hanem rendszerint az alanyi magánjog kellő módon valószínűsített jogosultjának, kivételesen a jogérvényesítésre felhatalmazott más személynek kérelmére.”¹⁴ Végrehajtási jog alatt pedig azt a jogot érti, hogy valaki jogosult végrehajtás elrendelését kérni, melyről leszögezi, hogy alanyi jog és közjogi jogosítvány is.¹⁵

Sárfy Andor úgy fogalmaz, hogy „bírósági végrehajtás alatt a bíróságnak azt a tevékenységét értjük, amely arra irányul, hogy a bíróság törvénynek megfelelő valamely magatartást vagy állapotot

kikényszerítsen. [...] az a magatartás vagy állapot, amelyet a végrehajtás ki akar kényszeríteni, rendszerint nem csak a tárgyi jognak, hanem valaki alanyi magánjogának megfelelő magatartás vagy állapot is.”¹⁶ Míg a végrehajtási jogról akként vélekedik, hogy amikor a végrehajtás elrendelésével, mint „lehetőséggel a fél (végrehajtató) jogosan élhet, akkor azt mondjuk, hogy neki végrehajtási alanyi joga van, amely a jogvédelemhez való jognak - jogvédelmi igénynek - egyik megnyilvánulása.”¹⁷

Következtetések

Megállapítható, hogy nem volt egy uralkodó definíció sem, amelyet a korabeli szerzők egymástól átvettek volna, hanem mindenki saját fogalmat alkotott, ugyanakkor ezekben vannak közös vonások. Magánjogászok és eljárásjogászok is kiemelik a végrehajtás jellemzőjeként, hogy az állami szerepvállalással történik és kényszer alkalmaz. Mindenki egyet ért abban is, hogy ennek alkalmazására csak kérelemre, tehát az anyagi jogi jogosult akarata szerint kerülhet sor. Elmondhatjuk, hogy a fentiek alapján a végrehajtás fogalmi magját nem a célja (a jognak megfelelő állapot megvalósítása), hanem e cél elérésének módja adja: az állami kényszer. Az is látható, hogy a végrehajtási jog az alanyi jog támasza, az már azonban eltérő, hogy ezt az alanyi jog részének tekintik, ahogy azt a magánjogi fejtegetésekben olvashatjuk, vagy annak önállóbb mivoltát hangsúlyozzák. További érdekes eltérés, hogy míg a magánjogi oldalon nem alanyi jogként tekintenek a végrehajtási jogosultságra, addig számos eljárásjogász értelmezésében ez egy alanyi jog, bár egyértelműen közjogi jogosultság.

Hivatkozások:

- ¹ Szászy-Schwarz Gusztáv: Jogi helyzetek. In: Parerga (Szászy-Schwarz Gusztáv), Budapest, 1906. Franklin-Társulat, 400. p.
- ² Szászy-Schwarz 1906. 404. p.
- ³ Szladits Károly (szerk.): A magyar magánjog I. Budapest, 1941. Grill, 222. p.
- ⁴ Szladits 1941. 224. p.
- ⁵ Szladits 1941. 229. p.
- ⁶ Magyary Géza: Magyar polgári perjog. Budapest, 1939. Franklin-Társulat, 19. p.
- ⁷ Magyary 1939. 480. p.
- ⁸ Magyary Géza: A magyar polgári peres eljárás alaptanai. Budapest, 1898. Franklin-Társulat, 13. p.
- ⁹ Bacsó Jenő: A végrehajtási eljárásjog tankönyve. Debrecen, 1917. Csáthy K.
- ¹⁰ Bacsó 1917. 10. p.
- ¹¹ Bacsó 1917. 16. p.
- ¹² Bacsó 1917. 21. p.
- ¹³ Fehérváry Jenő: A magyar polgári végrehajtási jog rendszere 6. kiadás. Budapest, 1941. Grill, 1. p.
- ¹⁴ Fehérváry 1941. 6. p.
- ¹⁵ Uo.
- ¹⁶ Sárfy Andor: A végrehajtási eljárás jogszabályainak magyarázata. Budapest, 1938. Grill, 1. p.
- ¹⁷ Sárfy 1938. 2. p.

1

Képek elérhetősége:

1. oldal: Szladits Károly. Forrás: <https://konyvtar.parlament.hu/magyary-geza>
Letöltés ideje: 2025. április 11.
2. oldal: Magyary Géza. Forrás: <https://konyvtar.parlament.hu/szladits-karoly>
Letöltés ideje: 2025. április 11.